

»AZ IGAZI POSITIV PHILOSOFIA» cz. munkát, mely dr. Brassai Sámuel nagy tudósunknak bölcseلمي rendszere, éppen most kaptuk. Megjelenésén (kiadta a Magyar Tud. Akadémia. Ára 50 kr.) most csak örömlnköt fejezhetjük ki s ismertetését jövőre kell fentartanunk.

KÜLÖNFÉLÉK.

A BUDAPESTI ÉS A TOROCZKÓI lelkészi állomások betöltése. — A budapesti unitárius lelkészi állásra *Gál* Miklós neveztetett ki, a ki Angliában tanult s néhány évig a toroczkói népes egyházközségnek volt lelkésze; helyébe pedig Toroczkóra *Józan* Miklós, ki a mult évben jött haza az oxfordi theol. akadémiáról s elébb Polgárdiban lelkészkedett. A budapesti lelkészt főtt. *Ferencz József* püspök ur iktatta be. Az Úr áldása legyen munkálkodásukon!

MITROVICS GYULA, a sárospataki theol. akadémia tanára néhai Könyves Tóth Kálmán helyébe debreczeni pappá választatott és e választás, mindamellett, hogy az orthodoxusok egy része az ellen felebbezéssel élt, megerősített. Mitrovicsban nem csak jeles tudóst, hanem kiváló szónokot is nyernek a debreczeniek s most a tulzó orthodoxusok is megnyugosznak az ő megválasztatásán.

UNITÁRIUS EGYETEMI HALLGATÓK. A budapesti tudományegyetem Almanach-ja szerint a mult iskolai évben 11 unitárius ifju hallgatta ottan a jogi előadásokat. Vallás szerint a három prot. felekezet ifjai közül 64.18% jogász, 19.24% orvosnövendék, 16.58% bölcselethallgató. Köztük azonban az unitáriusok 100 százaléka jogász. A kolozsvári egyetemen nem ily egyoldalun választják meg az életbe kilépő ifjaink a tudományos pályákat.

A néhai özv. *KRIZA JÁNOSNÉ*-ről meleg hangu cikket irt Chalmers András, wakefieldi lelkész, a Londonban megjelenő *Inquirer* ez idei 5-ik számában. Chalmers, ki hazánkat 1879-ben meglátogatta, személyesen is ismerte a megboldogultat, s mindig úgy emlegette, mint egy szent-asszonyt. „Érzékeny vesztéség érte — írja — a mi magyarhoni hit-rokoninkat özv. Kriza Jánosnénak mult évi dec. 2-án bekövetkezett halálával. Jóllehet több hét mult el azóta, de azért mégis érdekelni fogja e ritka nőnek az élettörténete bizonyára Angliában és Amerikában azokat, kik ismeretesek Európa keleti felében levő unitárius testvéreink ügyével.“ Azután leírja részletesen ifjukorát, mint papnét és püspöknét, mint bánatos özvegyet, unokáinak védangyalát, az ifjuságnak édes anyját, a szegényeknek jóltevőjét. Közöl *Ferencz József* püspök megható beszédjéből egyes részleteket. Jellemrajzát így végzi be: És most Istenhozzádot kellett mondaniok, hálás szívvvel eltelve az egyházuk erejének ez újabb bizonyítékáért, hogy benne nyilvánvalóvá lett a régi mondás: „Ime a szentek türelme és hite“.

VALLÁSI STATISZTIKA. Keane A. H. legújabb statisztikája szerint az egyes vallások hívei *milliókban* számítva így csoportosulnak: *Keresztény* van: Európában 348·3, Ázsiában 19·5, Afrikában 5·1, Amerikában 116, Ausztráliában 4, összesen 492·9. Ezek közt van római katolikus: Európában 156, Ázsiában 8·5, Afrikában 1·2, Amerikában 57, Ausztráliában 0·9, összesen 223·6. Protestánsok: Európában 86, Ázsiában 10, Afrikában 0·8, Amerikában 59, Ausztráliában 3·1, összesen 149·9. Görög-óhitű: Európában 92, Ázsiában 6, Afrikában 0·03, összesen 98·03. Örmenyek, malchitok, koptok, abessiniaiak és más keresztény szekta: Európában 14·3, Ázsiában 4, Afrikában 3, Ausztráliában 0·03, összesen 21·33. — *Zsidók* száma: Európában 5·5, Ázsiában 0·26, Afrikában 0·43, Amerikában 0·30, Ausztráliában 0·015, összesen 6·5. — *Mohamedánok* száma: Európában 5·75, Ázsiában 160, Afrikában 40, Ausztráliában 0·025, összesen 205·8. — A *hinduk* és *shikek* száma még nagyobb, vagyis 207·4; valamennyien Ázsiában élnek épúgy, mint a buddhisták; összes számuk 430 millió. — *Pogányok* száma: Ázsiában 15, Afrikában 125, Amerikában 14, Ausztráliában 1·6, Európában 0·02, összesen 155·6. Természetesen a buddhistákra és pogányokra vonatkozó számok csak nagyon hozzávetőlegesek. Mindössze 493 millió keresztény áll szemben 1006 millió más hitűvel.

ALAPITVÁNYOK AZ ANGOL UNITÁRIUSOKNÁL. Angol hitrokonaink papnevelő intézeteiket az egyesek által tett alapítványokból s évenkénti önkéntes aláírásokból tartják fenn. Az unitárius hitért való lelkesedésnek meglepő szép példájával találkozunk közelebről is. Ugyanis *Tate* Henrik a „Manchester New College“-nak, Oxfordban, 60,000 frtot, a „Home-missionary College“-nak, Manchesterben, szintén 60,000 frtot adott avval az óhajtással, hogy a lelkészek nevelése minél sikeresebben eszközölhető legyen úgy elméleti, mint gyakorlati szempontból. *Smith* D. J. kisasszony pedig 1000 frtot adott a Home-missionary College-nak.

MÉPÍTÉSZER. Kolozsvárt az év elején egy nagyszerű épületet adtak át a közhasználatnak „New-York szálloda“ czimen. Hogy azt itt felemlítjük, műbecsének tulajdonítandó. Az épület *Pákey* Lajos építésmérnök terve alapján készült. Stílja barock, finom tagozatokkal, alsó része vörös márvány, megszakítva nagyméretű nyílásokkal. Az épület utczai része két emeletes, kívül balkonokkal, a rizálitoknál két emeleten keresztül menő korinthusi oszlopokkal. A risalitok, ablaknyílások elosztása, az itt alkalmazott sima felületek az egésznek dekoratív hatása mellett nyugodtságot kölcsönöznek. Az összhatás kellemesen meglepő, művészi s itt valóban érvényesül az architektura definitiója a „Gefrorene Musik,“ mert az épület valóban az; a koronát a könnyű francia mandrard tető képezi, melynek architecturája és ornamentális tagozása gazdag s szép befejezést ad az egész homlokzatnak; szóval az egész épület külső hatása impozáns s monumentális, s valóban, büszke lehet az a város, mely egy ily művészi alkotást mondhat magáénak, ha annak tervezője a városnak szököttje is. A terv kivitelét Endstrasser Benedek jeles építész eszközölte.

„Az ÓRÁLLÓ,“ ez a *Dr. Bartha* Béla által szerkesztett kitéző liberalis politikai lap januárban megszűnt. A protestánsok közö-

nye, a ref. orthodoxia nyomása, avagy az ultramontan catholicismus befolyása-e az oka a megszűnésnek? Bármelyik legyen, e lap megszüntét csak sajnálni lehet.

† FEKETE PÁL. Kolozsvári egyházközségünk elvesztette egyik legérdemesebb emberét, éveken keresztül buzgó kebli tanácsossát, és a vallásközönség tanácsa, egyik leghasznosabb tagját. 1820-ban május 20-án született Kolozsvárt, itt végezte a gymnasiumot is az unitárius főiskolában, a jogi tanfolyamot pedig a reformatusok collégiumában. Azután Marosvásárhelyt a kir. táblánál gyakornokoskodott és ott tette le jogi vizsgáit is. Ekkor mint concipista a gubernium számosztályához tétetett át Kolozsvárra és itt volt 1848-ig. Később kineveztetett a belügyministerium számosztályához, de szülővárosát nem akarván elhagyni, a kinevezést nem fogadta el. Gazdasággal foglalkozott s 1872-ben a városgazdai hivatalra választatott meg. A város vagyonát hűséggel és a legszigorúbb pontossággal kezelte. Tizenkét év után városi tanácsosságot nyert, mely állását három évig viselte, azután nyugalomba vonult. Hivatalos teendői mellett mindig volt ideje, hogy egyházközsége és a közegház dolgaiban is részt vegyen, gazdasági tanácsaival és munkásságával mindig készen állott az egyház szolgálatára és a munkába, melyet végezni kellett, nemcsak szakértelmet, hanem jog és igazságérzetet hozott. Jellem volt. Egyike példányszerű világi férfiainknak. Kegyelettel őrizzük és áldjuk emlékét.

GYÁSZHIREK: *Fekete Pál* nyug. városi tanácsos az unitárius vallás közönség és a kolozsvári egyházközség tanácsának s Kolozsvár szab. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja életének 76-ig, holdog házasságának 41-ik évében január 27-én hosszas szenvedés után elhunyt. Halálát neje szül. Nagy Anna, s gyermekei: Fekete Matild, férj. Benkő Mihályné, Fekete Gyula, Fekete Ilona férj. Dr. Gál Kelemenné, Fekete Pál gyászolják legfájóbban. Várfalvi *Nagy Mózes* polgári iskolai tanár életének 54-ik évében jobb létre szenderült. Néhai Dr. Nagy János történelemirónak volt a testvére. — Az utóbbi években Zay-Ugroczon tanároskodott, s hosszas betegség után elhunyt Maroskeczén leány testvére Nagy Eszter, Pálfi Jánosné házánál.

A SZERKESZTŐSÉG POSTÁJA.

Amnyi jeleivel találkoztunk közelebről olvasóink jóindulatának, hogy indítatva érezzük magunkat, hogy ezért e helyen is legmelegebb köszönetünket nyilvánítsuk buzgó pártolóinknak és előfizetőinknek.

ARANYKÖNYV.

Adakozás a kolozsári unitárius templom belső szépitésére.

I. közlemény.

Báró P. Horváth Kálmán.....	100 frt
Odescalchy Ilona hercegnő.....	100 »
Vécei Sámuelné, Frank Amália és Farkas Vilmosné, Vécei Róza úrnők	100 »
Hertelendy Margit úrnő.....	50 »
Latinovics Ilona úrnő.....	50 »
Raffelsberger Mária úrnő.....	50 »
Siklósy Irna úrnő.....	50 »
Weitzer János.....	100 »
Péterfi Dénes	100 »

E közlemény összege: 700 frt.

Midőn ez adakozásokat közöljük, a szives adakozóknak legmelegebb és hálásabb köszönetet nyilvánítok. És egyszersmind kérjük egyházközségünk tagjait a czél kegyes pártolására. Ezernyolezszázkilencvenhat nevezetes év reánk nézve. Ez év templomunk építésének századik évfordulója. Üldözött és minden egyházi javaktól megfosztott hitelödeink el nem fogyó hite, bámulatos áldozatkészsége, keresztényi erénye 1796-ban emelte föl ezt a mostani templomot. Évtizedeken át vallási otthon nélkül, mintegy hontalanul bolyongva, siratta mostoha sorsát az unitárius hitnek dicső első anyaegyháza, könnyeibe az ideszakadt lengyel testvéreknek könnyei vegyülve, míg végre derült s fölemelkedett vallásunknak emez új otthona. Ezt a nagy arányokkal épített hajlékot szépitni, egyszerűségét megtartva hatását fokozni, minél szebbé tenni: a századik évfordulón hitmunkás elődeinkről így emlékezni meg, nemcsak méltó dolog, hanem a szép és fönséges vallási vonatkozásaiért, vallásunk magasabb elküldetésére, vonzó erejének növelésére tartozik.

Ezért kérjük a czél kegyes pártolását.

Kolozsvárt 1896, febr. 18.

PÉTERFI DÉNES,
unitárius pap.

A szováthi unitárius egyházközség javára tett adományok 1895. évben. Husvétkor az ur asztalára kenyeret és bort ajándékozott özv. Bayer Vinczéné ev. ref. vallásu, pünkösdkor Bodor György és neje szintén kenyeret és bort, karácsonykor Gothárd Sándor főgondnok bort, Cseke G. György kenyeret. A templom-padok festésére adakoztak: özv. Bayer Vinczéné 2 frt, Tóth Mari 1 frt, Deák Irén és Ilona 1 frt, Gothárd Sándor egyházi főgondnok 1 frt, Kuun Katalin 1 frt, Dézsi Mihály 1 frt, Dézsi Mihályné 50 kr, Kovács Elek 1 frt, Erdődi Ernő 50 kr, Deák Gyula 50 kr, Székely Mihály 50 kr, Székely Gergely 50 kr, Bodor István gondnok 50 kr, Bayer Antal Kolozsvárról 50 kr, Székely P. Gergely 30 kr, Bucsai Sándor ev. ref. 20 kr, Móra Gyula rom. kath. 20 kr, Csete György 20 kr, Cserei János 20 kr, Bodor Márton 20 kr, Bodor János 20 kr, Kádár István 20 kr, Bodor Mihály K. 20 kr, Bodor György 20 kr, Kádár István 20 kr, Bodor Mihály 10 kr, Kis Józsefné 10 kr, Csete János 10 kr, Tóth Mihály 16 kr, Dezső János 10 kr, Kovács András 15 kr, Csete Gergely 10 kr, Cserei Mártonné 10 kr, Székely György 10 kr, Orbán György 10 kr, Dezső Márton 10 kr, Csete Márton 10 kr, Orbán Györgyné